

SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU

KANUN NUMARASI

: 5510

KABUL TARİHİ

: 31/5/2006

YAYIMLANDIĞI RESMÎ GAZETE

: TARİH: 16/6/2006 SAYI: 26200

YAYIMLANDIĞI DÜSTUR

: TERTİP: 5 CİLT: 45

AKADEMİK

MADDE 9

**PROF. DR. FATMA BURCU
SAVAŞ KUTSAL**

**PROF. DR. YELİZ BOZKURT
GÜMRÜKÇÜOĞLU**

SİGORTALILIĞIN SONA ERMESİ

MADDE 9- Kısa ve uzun vadeli sigorta kolları bakımından sigortalılık;

a) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıların, hizmet akdinin sona erdiği tarihten,

b) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalıların;

1) Gelir vergisi mükellefi olanlar için, mükellefiyetlerini gerektiren faaliyetlerine son verdikleri tarihten,

2) (Değişik: 17/4/2008-5754/7 md.) Gelir vergisinden muaf olanlar için, esnaf ve sanatkâr sicili kaydının silindiği veya 6 ncı maddenin birinci fıkrasının (k) bendi kapsamına girdiği tarihten,

3) (Değişik: 17/4/2008-5754/7 md.) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (3) numaralı alt bendi kapsamına girenlerden, şahıs şirketlerinden kolektif, adi komandit şirketlerin komandite ve komanditer ortakları ve donatma iştiraki ortaklarının vergi mükellefiyetlerinin sona erdiği tarihten, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komandite ortaklarının, şirketin ticaret sicil memurluğundan kaydının silindiği tarihten, limited şirket ortaklarından hisselerinin tamamını devreden sigortalıların, hisse devrinin yapılmasına ortaklar kurulunca karar verildiği tarihten, anonim şirketlerin yönetim kurulu üyesi olan ortaklarının yönetim kurulu üyeliklerinin sona erdiği tarihten, iflas veya tasfiye durumu ile münfesihi duruma düşen şirketler için ortağın talep etmesi halinde, mahkeme ka-

rarı ile iflasın, tasfiyenin açılmasına, ortaklar kurulu kararı ile tasfiyenin başlamasına veya şirketin münfesihi duruma düşmesine karar verildiği, ortakların talepte bulunmaması halinde, mahkemece iflasın kapatılmasına karar verildiği, tasfiyesi sonuçlanan şirketlerin ortaklıklarının ise tasfiye kurulu kararının ticaret sicili memurluğunca tescil edildiği tarihten,

4) (Mülga: 17/4/2008-5754/7 md.)

5) (Değişik: 13/2/2011-6111/28 md.) Tarımda kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar için, tarımsal faaliyetinin sona erdiği veya 6 ncı maddenin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca muafiyet kapsamına girdiği yahut 65 yaşını doldurması nedeniyle talepte bulunduğu tarihten,

6) Köy ve mahalle muhtarlarının, muhtarlık görevlerinin sona erdiği tarihten,

7) Herhangi bir yabancı ülkede ikamet eden ve o ülke mevzuatı kapsamında sigortalı olarak çalışmaya başladığı veya ikamet esasına bağlı olarak, o ülke sosyal güvenlik sistemine dahil olduğu tarihten bir gün öncesinden,

8) (Değişik: 17/4/2008-5754/7 md.) (3) numaralı alt bent kapsamında iflas veya tasfiye durumu ile münfesihi duruma düşen şirketlerin ortaklarından 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında çalışmaya başlayanların, çalışmaya başladıkları tarihten bir gün öncesinden,

9) Köy ve mahalle muhtarlarından; kendi adına ve hesabına bağımsız çalışmasından dolayı gelir vergisi mükellefiyeti bulunanlar hariç, aynı zamanda hizmet akdi ile çalışanların çalışmaya başladığı tarihten bir gün öncesinden,

10) (Değişik: 17/4/2008-5754/7 md.) Gelir vergisinden muaf olan, ancak esnaf ve sanatkârlar sicili kaydına istinaden 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı sayılanlardan, bu sigortalılıklarının devamı sırasında, hizmet akdi ile çalışanların çalışmaya başladığı tarihten bir gün öncesinden,

11) (Ek: 13/2/2011-6111/28 md.) 6132 sayılı Kanuna tabi jockey ve antrenörler için, lisansları yenilenmeyenlerin lisanslı oldukları yılın sonundan,

c) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılanların;

1) (Değişik: 17/4/2008-5754/7 md.) Ölüm veya aylık bağlanmasını gerektiren hallerde görev aylıklarının kesildiği tarihi, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanununun 40 ıncı maddesinde belirtilen yaş hadleri ile sıhhi izin sürelerinin doldurulması halinde ise bu süre ve hadlerin doldurulduğu tarihleri takip eden aybaşıdan,

2) (Değişik: 17/4/2008-5754/7 md.) Diğer hallerde ise görevden ayrıldıkları tarihten,

d) 5 inci madde gereği bazı sigorta kollarına tâbi tutulanların, sigortalı sayılmalarını gerektiren halin sona erdiği tarihten,

e) 6 ncı maddenin birinci fıkrasının (I) bendi kapsamında olanlardan, çalışmakta iken bulunduğu ülkenin sosyal güvenlik kurumu ile irtibatlandırılanlar ile uluslararası sosyal güvenlik sözleşmeleri çerçevesinde, seçimini bu yönde kullananlar için sigortalandıkları tarihten, itibaren sona erer.

Ancak, hastalık ve analık hükümlerinin uygulanmasında sigortalılık;

a) İlgili kanunlar gereği sigortalının ücretsiz izinli olması, greve iştirak etmesi veya işverenin lokavt yapması hallerinde, bu hallerin sona ermesini,

b) Diğer hallerde ise birinci fıkrada belirtilen tarihleri, takip eden onuncu günden başlanarak yitirilmiş sayılır.

Birinci fıkranın (a), (c) ve (d) bentlerine göre sigortalılığı sona erenlerin durumları işverenleri tarafından, (b) bendinde belirtilen şekillerde sona erenlerin durumları ise kendileri ve sözü edilen bentte belirtilen faaliyetin sona erme halinin bildirildiği kuruluşlar veya vergi daireleri tarafından, en geç on gün içinde Kuruma bildirilir. Bu kişilerin meslek kuruluşlarına ya da vergi dairelerine olan yükümlülüklerini yerine getirmemiş olmaları, sigortalılığın sona ermesine ilişkin belge ya da bilginin verilmesine engel teşkil etmez. (Ek cümle: 13/2/2011-6111/28 md.) Vergi dairelerince vergi mükellefiyetinin sona erdiğine ilişkin yapılacak bildirimlerde bu süre vergi mükellefiyeti terk işleminin tesis tarihinden itibaren iki ayı geçmemek üzere vergi mükellefinin işi bırakma işlemlerinin vergi dairelerince tekemmül ettirildiği tarihten başlar.

Birinci fıkranın (e) bendine göre sigortalılığı sona erenler ile 8 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendine göre bildirim yapılan sigortalıların, sigortalılığının sona ermesine ilişkin bildirimleri, üç ay içinde Kuruma yapılır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar, Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir¹.

¹ Maddenin gerekçesi "Kısa ve uzun vadeli sigortalar bakımından sigortalılığın hangi hallerde sona ereceği çalışma ilişkilerine göre ayrı ayrı belirlenmiştir" şeklinde olup açıklayıcı nitelik taşımamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akyiğit, E. (1995), “İşverenin İşi Kabulde Temerrüdünün 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu Açısından Değerlendirilmesi”, *Çimento İşveren Dergisi*, C. 9, S. 3, Mayıs, 15-24.
- Alper, Y. (2022), *Sosyal Sigortalar Hukuku*, 12. Baskı, Dora, Bursa.
- Alper, Y.; Kılış, İ. (2021), *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 6. Baskı, Dora, Bursa.
- Arıcı, K. (2022), *Türk Sosyal Güvenlik Hukuku*, 2. Baskı, Gazi, Ankara.
- Arıcı, K. (2019), “Sosyal Sigortaların Genel Hükümleri ve Türleri”, Yargıtay’ın İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi 2017, On İki Levha, İstanbul, 497-547.
- Aslanköylü, R. (2015), *Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Şerhi*, C. 1, 2. Baskı, Bilge, Ankara.
- Aydın, U. (2017), “Sosyal Sigortaların Genel Hükümleri ve Türleri”, Yargıtay’ın İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi Semineri 2015, On İki Levha, İstanbul, 555-868.
- Aydın, U. (2000) “Sosyal Sigortalarda Sigortalılık Niteliğinin Kazanılması ve Yitirilmesi”, *TÜHİS*, C. 16, S. 2, 32-50.
- Balcı, M. (2021), *Sosyal Güvenlik Hukuku*, Yetkin, Ankara.
- Baskan, Ş. E. (2018), “İsteğe Bağlı Sigortalılık”, *Legal İSGHD*, S. 57, 127-154.
- Caniklioğlu, N.; Özkaraca, E. (2014), “Sanatçıların Sosyal Güvenliği”, *İÜHFİM C. LXXII*, S. 2, 637-664.
- Centel, T. (2021), *Türk Sosyal Güvenlik Hukuku*, On İki Levha, İstanbul.
- Çavuş, Ö. H. (2021), “Sosyal Güvenlik Mevzuatımızda Gebe ve Anne Sigortalılara Yönelik Düzenlemeler”, *Çalışma ve Toplum*, 1 (68), 75-95.
- Elma, R. (2022), *Örnekler ve Uygulamalarla Sosyal Güvenlik Hukuku*, 6. Baskı, Seçkin, Ankara.
- Ertürk, Ş. (2018), “Sosyal Sigortaların Genel Hükümleri ve Türleri”, Yargıtay’ın İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi Semineri 2016, On İki Levha, İstanbul, 745-1027.
- Günay, A. (2018), *Türk Hukukunda ve Karşılaştırmalı Hukukta Evde Çalışma*, Legal, İstanbul.
- Güzel, A.; Okur, A. R.; Caniklioğlu, N. (2021), *Sosyal Güvenlik Hukuku*, 19. Bası, Beta, İstanbul.
- Özdamar, M.; Çakar, E. (2014) “Sosyal Güvenlik Kurumuna Yasal Süresi Dışında Verilmesine Rağmen İdari Para Cezasına Konu Edilmeyecek Bildirimler”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Ali Rıza Okur’a Armağan, C. 20, S. 1, 895-915.
- Özsunğur, F. (2014) “Ticaret Sicili Müdürlüklerinin Resmi Kurumlara Bildirim Yükümlülükleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 63 (3), 623-642.

Sarıbay Öztürk, G. (2020), “Taksi, Dolmuş ve Benzeri Ulaşım Araçlarında Çalışanların Sigortalılıkları”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 24 (1), 219-253.

Sözer, A. N. (2023), *Türk Sosyal Sigortalar Hukuku*, 6. Baskı, Beta, İstanbul.

Sümer, H. H. (2023), *Sosyal Güvenlik Hukuku*, 4. Baskı, Seçkin, Ankara.

Süzek, S. (1989), *İş Akdinin Askıya Alınmasının Genel Teorisi*, Savaş, Ankara.

Tuncay, A. C.; Ekmekçi, Ö.; Gülver, E. (2023), *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*, 22. Bası, Beta, İstanbul.

Uşan, M. F. (2009), *Türk Sosyal Güvenlik Hukukunun Temel Esasları*, 2. Baskı, Seçkin, Ankara.

Uşan, M. F.; Erdoğan, C. (2023), *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 4. Baskı, Seçkin, Ankara.

Yardımcıoğlu, D. (2020), *Türk İş ve Sosyal Güvenlik Hukukunda Mevsimlik İş Sözleşmesi*, On İki Levha, İstanbul.

GİRİŞ

Sigortalılık niteliği kural olarak “*bu niteliği kazanma koşullarının yitirilmesi ile kaybedilmektedir*”². Bu hususa ilişkin genel esaslar 5510 sayılı Kanun’un 9. maddesinde düzenlenmiştir. Aşağıda ayrıntılı olarak ele alınacağı üzere, bu belirleme yapılırken hem sigorta kolları hem de sigortalılık statüleri bakımından ayrı ayrı ve farklı düzenlemeler öngörülmüştür. Bununla birlikte bazı hallerde kanun koyucu sosyal sigorta ilişkisinin sona ermesine rağmen sigortalının sosyal risklere karşı korunabilmesi için söz konusu ilişkinin belli bir süre daha devam etmesini öngörmüştür. Bazı hallerde ise sigortalılık sona ermesine rağmen ödenek veya yardımlardan yararlanma imkânı tanınmıştır³.

Belirtmek gerekir ki, 5510 sayılı Kanun’un 9. maddesi ile sınırlı olarak sigortalılığın sona ermesi ele alındığından bu kısımda yer verilmemekle birlikte, sigortalılığın sona ermesine ilişkin özel düzenlemeler de mevcuttur⁴. Bu kap-

² 5510 sayılı Kanun’un 92. maddesinin 3. fıkrasına göre, “*Sigortalılık, bu Kanunda sayılan sigortalı sayılma şartlarının kaybedilmesi veya ölüm halinde sona erer*”.

³ Örneğin, 5510 sayılı Kanun’un 16. maddesinin son fıkrasına göre, “*Emzirme ödeneğine hak kazanan sigortalılardan 9 uncu maddeye göre sigortalılığı sona erenlerin, bu tarihten başlamak üzere üçyüz gün içinde çocukları doğarsa, sigortalı kadın veya eşi analık sigortası haklarından yararlanacak sigortalı erkek, doğum tarihinden önceki onbeş ay içinde en az 120 gün prim ödenmiş olması şartıyla emzirme ödeneğinden yararlandırılır*”.

⁴ Örneğin, 5510 sayılı Kanun’un Ek 6. maddesinin 2. fıkrasına göre, “*Bu madde kapsamında sigorta hak ve yükümlülükleri; kendilerince veya kendilerini çalıştıranlar tarafından ya da çalışanların üye oldukları meslek odası, birlik veya benzeri kuruluşlarca bildirim Kuruma yapıldığı tarihten itibaren başlar, birinci fıkrada belirtilen şekildeki çalışma durumlarının*

samda örneğin, sigortalılığın ölüm halinde sona ermesi ve sonuçları ölüm sigortasına ilişkin düzenlemelerle (m. 32-36) hükme bağlanmıştır. Bunun gibi anılan maddenin konusunu zorunlu sigortalılık halleri teşkil ettiğinden, isteğe bağlı sigortalılığın sona ermesi ayrı bir maddede düzenlenmiştir.

Şunu da ekleyelim ki, 5510 sayılı Kanun'un 9. maddesinde sigortalılığın sona ermesi halinde bildirim yükümlülüğü de düzenlenmiştir. Bildirime ilişkin esaslar sigortalılık statüsüne göre farklılıklar göstermektedir. Bildirim yükümlülüğünü ayrı bir başlık altında incelemeye çalışacağız.

I. KANUNUN 4. MADDESİNİN BİRİNCİ FIKRASININ (A) BENDİNE GÖRE SİGORTALI SAYILANLAR BAKIMINDAN SİGORTALILIĞIN SONA ERMESİ

A. Genel Olarak

5510 sayılı Kanun'un 9. maddesinde m. 4/I-a kapsamında sigortalı olanların sigortalılıklarının hizmet akitlerinin sona erdiği tarihten itibaren sona erdiği öngörülmüştür. Böylelikle mülga SSK'nun yürürlükte olduğu dönemde kanunda açıkça düzenlenmemiş, fakat uygulamada kabul edilen esas yasal düzenlemeye kavuşturulmuştur⁵. Belirtmek gerekir ki, söz konusu sigortalılık statüsünde yer alanların hepsi hizmet akdine tabi çalışmadıklarından düzenlemede yer alan "hizmet akitlerinin" ifadesinin "çalışma ilişkisinin" şeklinde anlaşılması uygun olacaktır. O halde çalışma ilişkisinin ortadan kalkmasıyla sigortalı niteliği, dolayısıyla sosyal sigorta hak ve yükümlülükleri sona ermektedir⁶. Böylelikle, sigortalılık ile sosyal sigorta hak ve yükümlülüklerinin başladıkları olgunun, yani fiilen çalışmanın bitişi ile son bulduğu kabul edilmiştir.

Çalışma ilişkisinin sona ermesi ise farklı şekillerde gerçekleşebileceğinden, tabi olunan kanuna göre hizmet akdinin sona erdiğinin öngörüldüğü tüm haller bu kapsamda dikkate alınmalıdır. Ancak bir işverenin nezdindeki çalışmanın bitip de hemen akabinde başka bir işverenin nezdinde çalışma başlamışsa, yani kesintisiz çalışmanın söz konusu olduğu hallerde sigortalılık niteliği varlığını koruyacaktır. Bunun gibi, kişinin kamu görevlisi olarak çalışmaya başlaması, dolayısıyla 4/I-c bendi kapsamında sigortalı olması sigortalılığın değil m. 4/I-a kapsamındaki sigortalılığın sona ermesine yol açacaktır. Benzer şekilde, m. 4/I-a kapsamındaki sigortalılık sona erip m. 4/I-b kapsamında çalışmaya başlama da sadece m. 4/I-a kapsamındaki sigortalılığın sona ermesi sonucunu doğuracaktır. Bu hallerin yanı sıra aylık bağlanması için yazılı istekte bulunma, uzun vadeli sigorta primlerinin tahsili (toptan ödeme) ya da ölüm hallerinde de uzun vadeli sigorta kolları açısından sigor-

son bulmasından itibaren sona erer". Ek 6. madde kapsamındakilerin sigortalılığının sona ermesine ilişkin ayrıca bkz. Sarıbay Öztürk, 247 vd.

⁵ Aslanköylü, 543.

⁶ Güzel/Okur/Canıklıoğlu, 179; Centel, 134.

talılık son bulmaktadır. Buna karşılık, askı halleri ya da işsizlik dönemlerinde uzun vadeli sigorta son bulmaz⁷.

Belirtelim ki, sigortalılığın sona ermesine ilişkin olarak 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu'nda bu Kanunun kapsamına giren sigortalılara özel bir düzenlemeye yer verilmiştir⁸. Buna göre, primlerini gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte ait olduğu yılı takip eden yılın Şubat ayı sonuna kadar ödemeyenler için o yılın 1 Ocak gününden itibaren, sigortalılıklarına devam etmek istemediklerini Kuruma yazılı olarak bildirenler için bu bildirimnin Kurum kayıtlarına intikal ettiği tarihi izleyen yılbaşından itibaren, sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olarak çalışmaya başlayanlar için prim veya kesilmeye başladığı tarihten itibaren tarım işçisi sigortalılıkları sona ermektedir (m. 6/1)⁹. Tarım veya orman işlerinde hizmet akdiyle süre-

⁷ Sözer, 67. Ayrıca bkz. Aydın, 45.

⁸ 2925 sayılı Kanun'un 6. maddesinde de sigortalılığın sona ermesi ve kesintiye uğraması düzenlenmiş olup bu hükme göre, "Sigortalı olanlardan;

a) Primlerini gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte ait olduğu yılı takip eden yılın Şubat ayı sonuna kadar ödemeyenlerin o yılın 1 Ocak gününden itibaren,

b) Sigortalılıklarına devam etmek istemediklerini Kuruma yazılı olarak bildirenlerin, bu bildirimnin Kurum kayıtlarına intikal ettiği tarihi izleyen yılbaşından itibaren,

c) Sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olarak çalışmaya başlamaları nedeniyle prim veya kesenek kesilmeye başladığı tarihten itibaren,

Sigortalılıkları sona erer.

(c) bendi uyarınca sigortalılıkları sona erip de sosyal güvenlik kuruluşları ile ilgilerinin kesilmesi nedeniyle prim veya kesenek ödenmesine son verilenlerin sigortalılıkları, prim veya kesenek ödenmesine son verildiği tarihi izleyen aybaşından itibaren kendiliğinden başlar". 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamında sigortalılığa ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Yardımcıoğlu, 465 vd.

⁹ Bu hususta ayrıca bkz. 6.8.2010 tarih ve 2010-93 sayılı Kurum Genelgesi. Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 27.9.2021 tarih ve E. 2021/4686, K. 2021/11008 sayılı kararına göre, "Yürürlükte bırakılan maddeler arasında sigortalılığın sona ermesi ve kesintiye uğramasını düzenleyen 6. maddesi bulunmakta olup yürürlükte olduğu açıktır. 2925 sayılı Yasa'nın 6. maddesi de "Sigortalı olanlardan;

a) (Değişik bent: 17/04/2008-5754 S.K./76.mad) Primlerini gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte ait olduğu yılı takip eden yılın Şubat ayı sonuna kadar ödemeyenlerin o yılın 1 Ocak gününden itibaren,

b) Sigortalılıklarına devam etmek istemediklerini Kuruma yazılı olarak bildirenlerin, bu bildirimnin Kurum kayıtlarına intikal ettiği tarihi izleyen yılbaşından itibaren,

c) Sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olarak çalışmaya başlamaları nedeniyle prim veya kesenek kesilmeye başladığı tarihten itibaren,

Sigortalılıkları sona erer.

(c) bendi uyarınca sigortalılıkları sona erip de sosyal güvenlik kuruluşları ile ilgilerinin kesilmesi nedeniyle prim veya kesenek ödenmesine son verilenlerin sigortalılıkları, prim veya kesenek ödenmesine son verildiği tarihi izleyen aybaşından itibaren kendiliğinden başlar." hükmüne amir olup, dolayısıyla 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Yasa'nın yürürlük tarihinden önceki dönemlerde 2925 sayılı Yasa kapsamında sigortalı olanlar, 2925 sayılı Yasa'nın 6. maddesi kapsamında sigortalılık şartlarını devam ettirdiği, sigortalılığın sona ermesi hallerini içermediği müddetçe, 5510 sayılı Yasa'nın ek 5. maddesi kapsamında değil, yine 2925 sayılı Yasa kapsamında sigortalı olmaya devam edeceklerdir. ... Davacının talebi 01.08.2007-

siz çalışanların sigortalılıklarının ise tarımsal faaliyette bulunmak sebebiyle zorunlu sigortalı olmak da dâhil m. 4 kapsamında zorunlu sigortalı olarak çalışmaya başlanılan tarihten, sigortalılıklarını sona erdirme talebinde bulunanların talep tarihinden, prim borcu bulunanlardan talepte bulunanların primi ödenmiş son günden, gelir ya da aylık talebinde bulunanların aylığa hak kazanmış olmak şartıyla talep tarihinden ve ölüm halinde ölüm tarihinden itibaren sona ereceği hüküm altına alınmıştır (5510 sK. ek madde 5/II).

B. Hastalık ve Analık Sigortaları Açısından Sigortalılığın Sona Ermesi

5510 sayılı Kanun'un m. 4/I-a kapsamında sigortalı olanların sigortalılıklarının çalışma ilişkisinin bitimi ile aynı anda sona ermesi, sosyal sigorta risklerine karşı aniden korumasız kalınmasına yol açacağından bazı kısa vadeli sigorta kolları bakımından bu kurala istisnalar getirilmiş bulunmaktadır. Zira bireylerin sosyal güvenlik hakkının sağlanması ve korunması sosyal devlet ilkesinin bir gereğidir.

Bu kapsamda 5510 sayılı Kanun'un sigortalılığın sona ermesine ilişkin düzenlemesinde hastalık ve analık sigortaları bakımından çalışma ilişkisinin devamı aranmaksızın, sosyal sigorta ilişkisinin belirli bir süre için korunması öngörülmüştür¹⁰. Kısa vadeli sigorta kollarından hastalık ve analık sigortaları bakımından sigortalılık ilişkisinin belirli bir süre daha devam etmesine ilişkin düzenlemelerin de sosyal devlet ilkesine hizmet ettiği söylenebilir. Bununla birlikte belirtelim ki, getirilen özel düzenlemede öngörülen bazı haller çalışma ilişkisinin sona erdiği değil hizmet akdinin askıda olduğu hallere ilişkindir¹¹. Nitekim 5510 sayılı Kanun'un 9. maddesinin 2. fıkrasına göre, "Ancak, hastalık ve analık hükümlerinin uygulanmasında sigortalılık;

a) İlgili kanunlar gereği sigortalının ücretsiz izinli olması, greve iştirak etmesi veya işverenin lokavt yapması hallerinde, bu hallerin sona ermesini,

b) Diğer hallerde ise birinci fıkrada belirtilen tarihleri,

takip eden onuncu günden başlanarak yitirilmiş sayılır"¹². Böylece sigortalının ücretsiz izinli olduğu, greve katıldığı veya işverenin lokavt uyguladığı hal-

---

14.08.2014 tarihleri arasında 2925 sayılı Yasa'ya tabi sigortalı olduğunun tespiti istemine ilişkindir. Bu dönemdeki yasal mevzuatın incelenmesinden 01.08.2007-01.10.2008 tarihleri arasında 2925 sayılı Yasa'nın yürürlükte olduğu, 2925 sayılı yasanın 5510 sayılı Yasa'nın 106. maddesiyle bazı maddeleri hariç mülgâ olduğu anlaşılmaktadır. 2925 sayılı Yasa 01.10.2008 tarihi itibarıyla mülgâ olmuş ise de; "sigortalılığın sona ermesi ve kesintiye uğraması" başlıklı 6. maddesi yürürlükte bırakılmıştır. Buna göre 01.10.2008 tarihinden önce 2925 sayılı Yasa kapsamında başlayıp devam eden sigortalılığın 6. maddede düzenlenen sona erme hallerinden birinin meydana gelmemesi halinde sigortalılığın devam edeceği anlaşılmaktadır".

¹⁰ Aydın (2000), 40.

¹¹ Ayrıca bkz. Sözer, 65 vd.

¹² SSİY m. 14/7 hükmüne göre, "Hastalık ve analık hükümlerinin uygulanmasında sigortalılık niteliği;

lerde hastalık ve analık sigortaları açısından sigortalılık niteliği bu hallerin sona erdiği tarihi takip eden onuncu günden başlanarak yitirilmiş sayılmaktadır. 5510 sayılı Kanun'un 9. maddesinin 2. fıkrasının a bendinde sayılan bu hallerde aslında çalışma ilişkisi sona ermemiş olmakla beraber sigortalının fiilen çalışması da söz konusu değildir. Bunlar hizmet akdinin askıya alındığı hallerden olduğundan sigortalılara ücret ödenmemekte, dolayısıyla da işverenin prim ödeme yükümlülüğü söz konusu olmamaktadır¹³. Böylelikle, sigortalılık niteliğinin fiili çalışma olgusuna veya sigortalılık ilişkisi doğuran faaliyetin devam süresine bağlı olduğu yönündeki kurala bir istisna getirilmiştir. Ayrıca prim ödememesine rağmen sigortalılık niteliğinin belli bir süre daha devam etmesine olanak tanınmıştır. Sonuç itibarıyla, sosyal güvenlik hukukunun koruyucu karakterini daha da belirginleştiren ve sosyal koruma amacına uygun düşen bir düzenleme öngörülmüştür¹⁴.

Fıkranın a bendinde sayılan hallerden ilki ücretsiz izinli olunan dönemlere ilişkindir¹⁵. Diğerleri ise grev ve lokavtta geçirilen askı süreleridir. Bu hallerde askı süresinin bitimini müteakip on günlük süre içerisinde çalışmaya başlanması durumunda sosyal sigorta ilişkisi kesintiye uğramaksızın devam edecektir. Hükümde belirtilenler dışında kalan diğer bazı devamsızlık hallerinde de sigortalılık ilişkisinin devam ettiği öğretide kabul edilmektedir. Örneğin, kısa çalışmada geçirilen süreler, zorlayıcı sebep nedeniyle çalışılmayan süreler, gözaltı ve tutukluluk nedeniyle çalışılmayan sürelerde de sigor-

a) İlgili kanunlar gereği sigortalının ücretsiz izinli olması, greve iştirak etmesi veya işverenin lokavt ilan etmesi hâlinde, bu hâllerin sona ermesini,
b) Diğer hâllerde ise birinci fıkrada belirtilen tarihleri,
takip eden onuncu günden başlanarak yitirilmiş sayılır. Sigortalılığın sona ermesine ilişkin bildirimlerde bu husus göz önünde bulundurulur”.

¹³ Aslanköylü, 545. İş sözleşmesinin askıya alınmasına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Süzek, 3 vd.

¹⁴ Güzel/Okur/Caniklioğlu, 182; Aydın, 50.

¹⁵ 2016/21 Kısa Vadeli Sigorta Kolları Uygulamaları Genelgesi'ne göre, “Ücretsiz izinlerin tespitinde 4857 sayılı Kanunun ilgili maddeleri dikkate alınacaktır. Kanuni zorunluluk dışında gerek toplu iş sözleşmeleri gerekse sigortalı ile işveren arasındaki sözleşme gibi düzenleyici tasarruflarla kabul edilen daha uzun süreli ücretsiz izin sürelerinin kabulü mümkün bulunmamaktadır. Diğer taraftan, 4857 sayılı İş Kanununun 56 ncı maddesinde, yıllık ücretli izinlerini işyerinin kurulu bulunduğu yerden başka bir yerde geçirecek olanlara istemde bulunmaları ve bu hususu belgelemeleri koşulu ile gidiş ve dönüşlerinde yolda geçecek süreleri karşılamak üzere işveren tarafından toplam dört güne kadar ücretsiz izin verileceği, 74 üncü maddesinde ise isteği halinde doğum yapan kadın işçiye on altı veya on sekiz haftalık istirahat süresinin tamamlanmasından sonra altı aya kadar ücretsiz izin verileceği öngörülmüş ve Kanunda bu sürelerin haricinde ücretsiz izin düzenlenmesine yer verilmemiştir. Buna göre 4/1-(a) kapsamındaki sigortalıların yukarıda belirtildiği şekilde yasal ücretsiz izinli sayıldıkları dönemde sağlık hizmet sunucuları tarafından kendilerine istirahat raporu verilmesi halinde iş göremezlik ödeneği ödenecek olup bu kişiler için işverenlerince çalışılmadığına dair bildirim yapılmasına gerek bulunmamaktadır”.

talırlık ilişkisinin devam ettiği isabetle ifade edilmektedir¹⁶. Bu halleri “sosyal sigorta ilişkisini etkilemeyen durumlar” olarak anmak mümkündür. Şunu da ifade edelim ki, bu bent dâhilinde belirttiğimiz istisnalar yalnızca 5510 sayılı Kanun’un m. 4/1-a kapsamındaki sigortalıları ilgilendirmektedir.

Bilindiği üzere, hastalık sigortasından sağlanan haklardan geçici iş göremezlik ödeneğinden yararlanma koşulları arasında sigortalılık niteliğinin sona ermemesi de vardır. Sigortalının ödenekten yararlanabilmesi için istirahatın başladığı tarihte sigortalılık niteliğinin sona ermemiş olması gerektiği, 2016/21 Kısa Vadeli Sigorta Kolları Uygulamaları Genelgesi’nde de ifade edilmiştir. Sigortalılık niteliğinin yitirildiği tarihe kadar hastalık ve analık sigortalılarından geçici iş göremezlik ödeneği sigortalıya çalışıyormuşçasına ödenecek, sigortalılık niteliğinin bittiği tarihten sonraki kısmı ise ödenmeyecektir. Nitekim SSİY m. 40/10 hükmü “*Sigortalının, hastalık ve analık sigortası bakımından geçici iş göremezlik ödeneği almasına esas istirahat raporu süresi içinde, sigortalılık hâlinin herhangi bir nedenle sona ermesi hâlinde, sigortalılığın sona erdiği tarihten sonra en fazla onuncu güne kadar geçici iş göremezlik ödeneği ödenir*” şeklindedir¹⁷. Belirtelim ki, analık nedeniyle doğum iznindeki kadın sigortalının hizmet akdi askıdadır. Analık izni sona erdikten sonra on gün içinde tekrar çalışmaya başlanmaması halinde sigortalılık niteliği sona erecektir¹⁸. Emzirme ödeneği bakımından 5510 sayılı Kanun’un 16. maddesinde özel bir düzenlemeye yer verilmiştir.

Hükümde yer alan “*Diğer hallerde ise birinci fıkrada belirtilen tarihleri, takip eden onuncu günden başlanarak yitirilmiş sayılır*” ifadesi ise çalışma ilişkisinin olağan sona erme hallerini belirtmektedir. Bu hallerde de hastalık ve analık sigortalıları bakımından on gün geçtikten sonra sigortalılık niteliği yitirilmiş

¹⁶ Sözer, 67. 2016/21 Kısa Vadeli Sigorta Kolları Uygulamaları Genelgesi’ne göre, “*Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 14 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının (ç) bendinde, “Ayrıca Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalılar için aylık prim ve hizmet belgesi verilmemesi veya tutukluluk ve gözaltı hali, yol izni ve diğer ücretsiz izinler, devamsızlık, puantaj, kısmi istihdam, yarım çalışma, fesih, tarihinde çalışmama ve diğer nedenlerle aylık prim ve hizmet belgesinde gün ve kazanç bildiriminde bulunulmaması halinde en son primin ilişkin olduğu tarih itibarıyla sigortalılığı durdurulur. Ancak ilgili kanununda belirtilen ücretsiz izin halinde ise iznin sona erdiği tarih itibarıyla sigortalılığı durdurulur.” hükmüne yer verilmiştir.*

Buna göre, APHB’de “(4)-gözaltına alınma, (5)-tutukluluk, (6)- kısmi istihdam, (7)- puantaj kayıtları, (14)-diğer, (15)-devamsızlık, (16)-fesih tarihinde çalışmamış, (20)-ücretsiz yol izni, (21)-diğer ücretsiz izin, (23)-yarım çalışma, (24)-yarım çalışma ve diğer nedenler” eksik gün nedeni olarak bildirilen ve bu aylarda gün ve kazanç bildirilmeyen sigortalılar için en son primin ilişkin olduğu tarih itibarıyla sigortalılık niteliği yitirilmiş sayılacaktır.

Bunların dışında kalan eksik gün nedenlerinde gün ve kazanç bildirilmemesi halinde de sigortalılık niteliği devam edecektir”.

¹⁷ Ayrıca bkz. Çavuş, 78.

¹⁸ Çavuş, 79.

olacaktır. Bu çerçevede iş ilişkisinin sona erdiği tarih itibariyle on gün içerisinde ortaya çıkan bir hastalık halinde sigortalı geçici iş göremezlik ödeneğinden yararlanabilecektir. Ancak örneğin on birinci gün itibariyle hastalanmış olması durumunda geçici iş göremezlik ödeneğinden yararlanamayacaktır¹⁹. İşten ayrıldıktan sonra on günlük süre dolmadan gerçekleşen doğum halinde doğumdan sonraki kesin çalışma yaşının söz konusu olduğu sekiz haftanın dolması ile sigortalılık niteliği sona erecektir²⁰.

SSİY m. 14/4-ç hükmü uyarınca “Ayrıca Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalılar için aylık prim ve hizmet belgesi verilmemesi veya tutukluluk ve gözaltı hali, yol izni ve diğer ücretsiz izinler, devamsızlık, puantaj, kısmi istihdam, yarım çalışma, fesih tarihinde çalışmama ve diğer nedenlerle aylık prim ve hizmet belgesinde gün ve kazanç bildiriminde bulunulmaması halinde en son primin ilişkin olduğu tarih itibariyle sigortalılığı durdurulur. Ancak ilgili kanununda belirtilen ücretsiz izin halinde ise iznin sona erdiği tarih itibariyle sigortalılığı durdurulur”. Buna göre aylık prim ve hizmet belgesinde “4-Gözaltına Alınma, 5-Tutukluluk, 6-Kısmi İstihdam, 7-Puantaj Kayıtları, 14-Diğer, 15-Devamsızlık, 16-Fesih Tarihinde Çalışmamış, 20-Ücretsiz Yol İzni, 21-Diğer Ücretsiz İzin, 23-Yarım Çalışma, 24-Yarım Çalışma ve Diğer Nedenler” eksik gün nedeni olarak bildirilen ve bu aylarda gün ve kazanç bildirilmeyen sigortalılar için en son primin ilişkin olduğu tarih itibariyle sigortalılık niteliği yitirilmiş sayılacaktır. Bunların dışında kalan eksik gün nedenlerinde gün ve kazanç bildirilmemesi halinde de sigortalılık niteliği devam edecektir²¹.

Şunu da belirtelim ki, sağlık yardımları açısından sigortalılığın sona ermesine ilişkin hüküm ve sonuçlar genel sağlık sigortasında düzenlenmiştir.

II. KANUNUN 4. MADDESİNİN BİRİNCİ FIKRASININ (B) BENDİNE GÖRE SİGORTALI SAYILANLAR BAKIMINDAN SİGORTALILIĞIN SONA ERMESİ

5510 sayılı Kanun’un 4/I-b hükmü kapsamındaki sigortalıların sigortalılık ilişkisi esas itibariyle, sigortalı sayılmalarını gerektiren durum sona erdiği ve sona erme ile ilgili işlemler tamamlandığı zaman sona ermektedir²². Bununla beraber nitelikleri ve durumlarındaki farklılıklar dikkate alınmak suretiyle söz konusu sigortalılık statüsünde yer alanların sigortalılığının sona ermesi Kanunun 9. maddesinde ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir²³. Belirtelim ki ölüm, bağımsız çalışanlar açısından da sigortalılığı sona erdiren hallerdendir.

¹⁹ Örnekler için ayrıca bkz. Aydın, 42.

²⁰ Aydın, 43; Sözer, 66.

²¹ Elma, 165.

²² Alper/Kılıç, 232.

²³ Alper, 149; Arıcı, 326. Sözü geçen Kanunun m. 9/I-b hükmüne göre, “4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalıların;

Kural olarak, bağımsız çalışanların vergi ya da meslek kuruluşu kayıtları silindiğinde bu kimselerin çalışma ilişkisi de sona ermiş olacaktır. Bu kapsamda gelir vergisi mükellefi olanların mükellefiyetlerini gerektiren faaliyetlerine son verdikleri tarihten, gelir vergisinden muaf olanların esnaf ve sanatkâr sicili kaydının silindiği tarihten itibaren sigortalılıkları sona ermektedir. Bu kişilerden gelirleri prime esas kazanç alt sınırının altına düşenlerin sigortalılıkları ise esnaf ve sanatkâr odaları birliklerinden aldıkları muafiyet belgesini takip eden on gün içinde Kuruma intikal ettirenlerin sigortalılıkları belgenin düzenlendiği tarihten, bu sürenin geçilmesi halinde ise belgenin Kurum kayıtlarına intikal ettiği tarihten itibaren sona ermektedir (SSİY m. 14/2-c).

Çeşitli şirketlerle ortaklık ilişkisine bağlı olanların 5510 sayılı Kanun'un 7. maddesinde belirtilen sigortalılık ilişkisinin başlamasını gerektiren halle-

- 1) Gelir vergisi mükellefi olanlar için, mükellefiyetlerini gerektiren faaliyetlerine son verdikleri tarihten,
- 2) Gelir vergisinden muaf olanlar için, esnaf ve sanatkâr sicili kaydının silindiği veya 6 ncı maddenin birinci fıkrasının (k) bendi kapsamına girdiği tarihten,
- 3) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (3) numaralı alt bendi kapsamına girenlerden, şahıs şirketlerinden kolektif, adi komandit şirketlerin komandite ve komanditer ortakları ve donatma iştiraki ortaklarının vergi mükellefiyetlerinin sona erdiği tarihten, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komandite ortaklarının, şirketin ticaret sicil memurluğundan kaydının silindiği tarihten, limited şirket ortaklarından hisselerinin tamamını devreden sigortalıların, hisse devrinin yapılmasına ortaklar kurulunca karar verildiği tarihten, anonim şirketlerin yönetim kurulu üyesi olan ortaklarının yönetim kurulu üyeliklerinin sona erdiği tarihten, iflas veya tasfiye durumu ile münfesh duruma düşen şirketler için ortağın talep etmesi halinde, mahkeme kararı ile iflasın, tasfiyenin açılmasına, ortaklar kurulu kararı ile tasfiyenin başlamasına veya şirketin münfesh duruma düşmesine karar verildiği, ortakların talepte bulunmaması halinde, mahkemece iflasın kapatılmasına karar verildiği, tasfiyesi sonuçlanan şirketlerin ortaklıklarının ise tasfiye kurulu kararının ticaret sicili memurluğunca tescil edildiği tarihten,
- 4) (Mülga: 17/4/2008-5754/7 md.)
- 5) Tarımda kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar için, tarımsal faaliyetinin sona erdiği veya 6 ncı maddenin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca muafiyet kapsamına girdiği yahut 65 yaşını doldurması nedeniyle talepte bulunduğu tarihten,
- 6) Köy ve mahalle muhtarlarının, muhtarlık görevlerinin sona erdiği tarihten,
- 7) Herhangi bir yabancı ülkede ikamet eden ve o ülke mevzuatı kapsamında sigortalı olarak çalışmaya başladığı veya ikamet esasına bağlı olarak, o ülke sosyal güvenlik sistemine dahil olduğu tarihten bir gün öncesinden,
- 8) (3) numaralı alt bent kapsamında iflas veya tasfiye durumu ile münfesh duruma düşen şirketlerin ortaklarından 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında çalışmaya başlayanların, çalışmaya başladıkları tarihten bir gün öncesinden,
- 9) Köy ve mahalle muhtarlarından; kendi adına ve hesabına bağımsız çalışmasından dolayı gelir vergisi mükellefiyeti bulunanlar hariç, aynı zamanda hizmet akdi ile çalışanların çalışmaya başladığı tarihten bir gün öncesinden,
- 10) Gelir vergisinden muaf olan, ancak esnaf ve sanatkârlar sicili kaydına istinaden 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı sayılanlardan, bu sigortalılıklarının devamı sırasında, hizmet akdi ile çalışanların çalışmaya başladığı tarihten bir gün öncesinden,
- 11) 6132 sayılı Kanuna tabi jockey ve antrenörler için, lisansları yenilenmeyenlerin lisanslı oldukları yılın sonundan," itibaren sona erer.

rin sona erdiği tarihten²⁴ (SSİY m. 14/2-ç), tarımda kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar için tarımsal faaliyetlerinin sona erdiği (SSİY m. 14/2-j) veya kazançları prime esas kazanç alt sınırının altına düştüğü ve talep etmeleri halinde veya 65 yaşını doldurdıkları tarihten (SSİY m. 14/2-k), köy ve mahalle muhtarlarının bu görevlerinin sona erdiği tarihten (SSİY m. 14/2-ı) itibaren, köy ve mahalle muhtarlarından kendi adına ve hesabına bağımsız çalışmasından dolayı gelir vergisi mükellefiyeti bulunanlar hariç aynı zamanda hizmet akdi ile çalışanların sigortalılıkları hizmet akdine göre çalışmaya başladıkları tarihten bir gün öncesinde (SSİY m. 14/2-i) sona ermektedir. Ayrıca, gelir vergisinden muaf olup da esnaf ve sanatkâr sicil kaydına istinaden m. 4/I-b kapsamında sigortalı sayılanlardan bu sigortalılıklarının devamı sırasında hizmet akdi ile çalışanların çalışmaya başladıkları tarihin bir gün öncesinden sigortalılıkları sona ermektedir (SSİY m. 14/2-h). Sözü edilen sigortalıların esnaf ve sanatkâr sicili kayıtları devam etmiş olsa bile hizmet akdiyle çalışmaya başlamaları ile birlikte kendi ad ve hesaplarına çalışmalarından dolayı sigortalı sayılmaları sona erecek, ancak diğer koşullar da gerçekleşmiş ise m. 4/I-a kapsamında sigortalı olabileceklerdir²⁵. Böylelikle, belirtilen bağımsız çalışanların bağımsız statüdeki sigortalılıklarının yeni statüye geçmelerinden bir gün önce sona ermesi hükme bağlanmıştır²⁶.

Herhangi bir yabancı ülkede ikamet eden ve o ülke mevzuatı kapsamında sigortalı olarak çalışmaya başladığı veya ikamet esasına bağlı olarak o ülke sosyal güvenlik sistemine dâhil oldukları tarihten bir gün öncesinden (SSİY m. 14/2-l), iflas veya tasfiye durumu ile münfesihi duruma düşen şirketlerin ortaklarından hizmet akdiyle çalışmaya başlayanların ise, çalışmaya başladıkları tarihten bir gün öncesinden (SSİY m. 14/2-ğ) sona ermektedir.

Son olarak, 6132 sayılı Kanun'a tabi jokey ve antrenörlerden lisansları yenilenmeyenlerin lisanslı oldukları yılın sonundan itibaren sigortalılıkları sona ermektedir (SSİY m. 14/2-m).

Ayrıca, 5510 sayılı Kanun m. 4/I-a kapsamında sigortalı sayılanlar açısından olduğu gibi m. 4/I-b kapsamındaki sigortalılar açısından da çalışma ilişkisinin son bulduğu, yani faaliyetin durduğu, vergi ya da sicil kaydının silindiği hallerde hastalık ve analık sigortalıları bakımından sigortalılık ilişkisi on gün daha devam etmektedir²⁷ (m. 9/II-b).

²⁴ Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 12.12.2017 tarih ve E. 2015/15410, K. 2017/8881 sayılı kararında belirtildiği üzere, vergi kaydının re'sen terk edilmiş olması tek başına şirketin ticari faaliyetinin sona erdiğinin kabulü için yeterli değildir. Şirketin ticari faaliyetinin sona erip ermediği yeterince araştırılmalı, bu kapsamda şirket yetkilileri ile şirkete komşu işyerlerinden bilgisi olabilecek şahısların beyanlarına başvurulmalı, zabıta araştırması daha detaylı yapıp faaliyetin bittiği tarih net olarak tespit edilmeye çalışılmalıdır.

²⁵ Aslanköylü, 545. Bu tarih sigortalılarca en geç on gün içinde işten ayrılış bildirgesi ile Kuruma bildirilecektir.

²⁶ Tuncay/Ekmekçi/Gülver, 252.

²⁷ Sözer, 67.

III. KANUNUN 4. MADDESİNİN BİRİNCİ FIKRASININ (C) BENDİNE GÖRE SİGORTALI SAYILANLAR BAKIMINDAN SİGORTALILIĞIN SONA ERMESİ

5510 sayılı Kanun m. 4/I-c kapsamında sigortalı sayılanların sigortalılıkları görevden ayrıldıkları tarihte sona ermektedir²⁸. Diğer taraftan aylık bağlanmasını gerektiren hallerde görev aylıklarının kesildiği tarihi, 5434 sayılı Kanun m. 40 hükmünde belirtilen yaş hadleri ile sıhhi izin sürelerinin doldurulması halinde ise bu süre ve hadlerin doldurulduğu tarihleri takip eden ayın ilk gününden itibaren sigortalılıkları sona ermektedir. Ölüm; kamu görevlileri açısından da sigortalılığı sona erdiren hallerdendir. Bu halde görev aylıklarının kesildiği tarihi takip eden aybaşından itibaren sona ermektedir (SSİY m. 14/3).

IV. DİĞER BAZI SİGORTALILAR BAKIMINDAN

Kısmen sigortalıların sigortalılıkları ise sigortalı sayılmalarını gerektiren ve ilgili maddede öngörülen koşulların ortadan kalktığı tarihte sona ermektedir (ayrıca bkz. SSİY m. 14/4). Örneğin, hükümlü ve tutukluların sigortalılıkları salıverildiklerinde, yani hükümlülükleri veya tutuklulukları ya da 5. maddede sayılan işyerlerindeki çalışmaları son bulduğunda sona ermektedir²⁹.

Harp malulleri ile 2330 ve 3713 sayılı Kanunlara göre vazife malullüğü aylığı bağlanmış olanlardan m. 4/I kapsamında sigortalı olanlar çalışmalarının sona erdiği tarihten itibaren sigortalılıkları sona ermekte, m. 4/I-a ve 4/I-b kapsamında çalışanlardan uzun vadeli sigorta kollarına tabi olup bu sigorta kollarından çıkmak isteyenler hakkında isteklerine dair yazılı taleplerini takip eden ayın başından itibaren sadece iş kazası ve meslek hastalığı sigortası hükümleri uygulamaya devam edilmektedir (SSİY m. 14/4-c ve 14/4-ç).

Kamu idarelerinin dış temsilciliklerinde istihdam edilen ve temsilciliğin bulunduğu ülkede sürekli ikamet izni veya bu devletin vatandaşlığını da haiz bulunan Türk uyruklu sözleşmeli personelden, bulunduğu ülkenin sosyal güvenlik kurumunda sigortalı olduğunu belgeleyenler ile kamu idarelerinin dış temsilciliklerinde istihdam edilen sözleşmeli personelin uluslararası sosyal güvenlik sözleşmeleri çerçevesinde ve temsilciliğin bulunduğu ülkenin ilgili mevzuatının zorunlu kıldığı hallerde işverenleri tarafından bulunulan ülkede sosyal sigorta kapsamında sigortalı yapılanların ise buldukları ülkenin sosyal güvenlik sistemi ile ilişkilendirildikleri tarihten itibaren sigortalılık

²⁸ Sözü geçen Kanununun m. 9/I-b hükmüne göre, "4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılanların;

1) Ölüm veya aylık bağlanmasını gerektiren hallerde görev aylıklarının kesildiği tarihi, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanununun 40 ıncı maddesinde belirtilen yaş hadleri ile sıhhi izin sürelerinin doldurulması halinde ise bu süre ve hadlerin doldurulduğu tarihleri takip eden aybaşından,

2) Diğer hallerde ise görevden ayrıldıkları tarihten" itibaren sona erer.

²⁹ Aslanköylü, 545; Arıcı, 329.

ları sona ermektedir (SSİY m. 10/1-i). Esasen 5510 sayılı Kanun'un m. 6/I-1 hükmü kapsamına giren bu kişiler, çalışmakta iken buldukları ülkenin sosyal güvenlik kurumu ile irtibatlandırıldıkları, uluslararası sosyal güvenlik sözleşmeleri çerçevesinde seçimlerini bu yönde kullandıkları takdirde sigortalılıkları o ülkenin mevzuatına göre sigortalandıkları tarihte sona ermektedir. Bu düzenlemenin belirgin özelliği; yabancı ülkede çalışan sigortalının o ülkede sigortalanmasıdır. Şayet sigortalı, bulunduğu ülkede sigortalanmamış ise devam eden sigortalılıkları sona ermemektedir³⁰.

V. SİGORTALILIĞIN SONA ERDİĞİNİN BİLDİRİLMESİ

5510 sayılı Kanun'un 9. maddesinde sigortalılığın sona erdiğinin bildirilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Bu kapsamda sözü geçen hükmün 3 ve 4. fıkraya düzenlemelerinde sigortalılığı sona erenlerin Kuruma kim tarafından ve hangi sürede bildirilecekleri hükme bağlanmıştır³¹. Buna göre, m. 4/I-a ve m. 4/I-c kapsamında sigortalıların işverenlerince, kısmen sigortalıların ise ilgili kurumlarca durumları en geç on gün içinde e-sigorta yoluyla (SSİY m. 14) Kuruma bildirilmelidir.

Düzenlemede dikkat çeken husus; m. 4/I-a kapsamında sigortalıların işe giriş bildirimleri açısından benimsenen farklı sürelerin sigortalılıklarının sona ermelerinin bildirim açısından benimsenmemiş olmasıdır³². Buna göre, m. 4/I-a kapsamındaki sigortalıların sigortalılığının sona erdiği tarih işverenler tarafından örneği SSİY ekinde yer alan (Ek-5) "sigortalı işten ayrılış bildirgesi" ile sigortalılığın sona ermesini takip eden on gün içinde e-sigorta ile Kuruma bildirilir. On günlük süre hesaplanırken parmak hesabı yapılır ve sigortalının işten ayrıldığı gün hesaba dâhil edilmez³³. Sigortalı işten ayrılış bildirgesinde kaydedilen bilgiler, ayrıca ilgili aylık prim ve hizmet belgesinde de gösterilir. Yasal süresi dolmadığı için henüz Kuruma verilmeyen aylık prim ve hizmet belgesinde yer alacak sigortalı çalışmalarının Kurumca bilinmesini gerektiren diğer hallerde de bu şekilde işlem yapılır. Ancak on günlük

³⁰ Aslanköylü, 544.

³¹ "Birinci fıkranın (a), (c) ve (d) bentlerine göre sigortalılığı sona erenlerin durumları işverenleri tarafından, (b) bendinde belirtilen şekillerde sona erenlerin durumları ise kendileri ve sözü edilen bentte belirtilen faaliyetin sona erme halinin bildirildiği kuruluşlar veya vergi daireleri tarafından, en geç on gün içinde Kuruma bildirilir. Bu kişilerin meslek kuruluşlarına ya da vergi dairelerine olan yükümlülüklerini yerine getirmemiş olmaları, sigortalılığın sona ermesine ilişkin belge ya da bilginin verilmesine engel teşkil etmez. (Ek cümle: 13/2/2011-6111/28 md.) Vergi dairelerince vergi mükellefiyetinin sona erdiğine ilişkin yapılacak bildirimlerde bu süre vergi mükellefiyeti terk işleminin tesis tarihinden itibaren iki ayı geçmemek üzere vergi mükellefinin işi bırakma işlemlerinin vergi dairelerince tekemmül ettirildiği tarihten başlar.

Birinci fıkranın (e) bendine göre sigortalılığı sona erenler ile 8 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendine göre bildirim yapılan sigortalıların, sigortalılığının sona ermesine ilişkin bildirimleri, üç ay içinde Kuruma yapılır".

³² Sözer, 138.

³³ Elma, 164.

süre dolmadan aylık prim ve hizmet belgesi verilmiş ise ayrıca sigortalı işten ayrılış bildirgesi verilmez.

Şunu da belirtelim ki, İş Kanunu'nun 21. maddesine istinaden iş mahkemelerince veya özel hakem tarafından verilen kararlar uyarınca, göreve iadesine karar verilen sigortalı personelin kesinleşen mahkeme veya özel hakem kararının tebliğinden itibaren işverenin işçiyi işe başlatmaması halinde sigortalı personelin işe başlamak için işverene yaptığı başvurusuna ilişkin tebliğatin alındığı tarihin içinde bulunduğu ayı takip eden ayın sonuna kadar verilen sigortalı işten ayrılış bildirgesi yasal süresinde verilmiş sayılır (SSİY m. 25/7)³⁴. Bu durumda sigortalının yeni işten ayrılış tarihi mahkemece karar verilen boşta geçen sürenin son günü olacaktır³⁵. İşverenler işe iade davasını kazanmasına rağmen işe başlatılmayan işçileri için dört aylık boşta geçen sürelerle ait ücret ve diğer sosyal ödemeleri ihtiva eden aylık prim ve hizmet belgeleri yanında işçinin işe iade talebinde bulunduğu ayı takip eden ayın sonuna kadar işten çıkış bildirgesini de vermek zorundadır. Öğretide, işe iade davasını kazanan işçinin işten çıkış bildirgesi daha önce verildiğinden, işten çıkış tarihinin SGK tarafından dört ay ötelenmesi ve işverenden çalıştırmadığı bir işçisi için işten çıkış bildirgesi istenmemesine yönelik bir düzenleme yapılmasının daha isabetli olacağı belirtilmektedir. Bu görüş doğrultusunda fiilen çalışmayan işçi adına dört aylık süre için prim bildirgesi veren işverenden ayrıca işten ayrılış bildirgesi istenmesinin doğru olmadığı ifade edilmektedir. Kanunda düzenlenmemiş olan bir yükümlülüğün ve bunun uzantısı olan idari para cezası uygulamasının yönetmelikle getirilmiş olmasının kanuna aykırı olduğu da özellikle belirtilmektedir³⁶. Kanaatimizce de kanunda düzenlenmeyen bir yükümlülüğün yönetmelik hükmü ile getirilerek idari para cezası yaptırımına bağlanması isabetli değildir.

İşten ayrılış bildirgesinin hatalı düzenlenmesi halinde ise bildirgenin yasal verilme süresinin sona erdiği tarihe kadar Kuruma müracaat edilmeksizin e-sigorta kanalıyla silinmesi mümkündür. Bu süre geçtikten sonra ise güncelleme ve düzeltmeler ancak Kurum tarafından yapılabilmekte, bunun için işverenin sunduğu işten ayrılış tarihinin aylık prim ve hizmet belgelerindeki bildirimle kontrol edilmesi, şüphe ve tereddüt olmaması halinde söz konusu bildirgelerin döküm alındıktan sonra silinmesi, sigortalı işten ayrılış bildirgesinin gün, prime esas kazanç ve işten çıkış tarihi bilgilerinin aylık prim ve hizmet belgesi Kuruma verilmemişse işverenden temin edilerek, verilmiş ve işverenin beyanıyla uyumlu ise de aylık prim ve hizmet belgesinde bildirilen kayıtlar esas alınarak düzeltilmesi, oluşan idari para cezasının silinen işten ayrılış bildirgesinin verilme süresi içinde olması halinde komisyon kararı ile kaldırılması gerekmektedir³⁷.

³⁴ Şakar, 134.

³⁵ Güzel/Okur/Caniklioglu, 184; Sümer, 94.

³⁶ Özdamar/Çakar, 907-908.

³⁷ Elma, 167-168.

Ayrıca belirtelim ki, 5510 sayılı Kanun'un 6. maddesinin 1. fıkrasının (1) bendi kapsamında sigortalı olanlardan, çalışmakta iken bulunduğu ülkenin sosyal güvenlik kurumu ile irtibatlandırılanların, uluslararası sosyal güvenlik sözleşmeleri çerçevesinde, seçimini bu yönde kullananlar için sigortalandırları tarihten itibaren; Kanununun 8. maddesi birinci fıkrasının (c) bendine göre kamu idarelerinin yurt dışı görevinde çalışanlar, görevlerinden ayrıldıkları tarihten itibaren, işverenlerince üç ay içinde Kuruma bildirilir (SSİY m. 14/6).

Kendi adına ve hesabına çalışanların sigortalılıkları sona erdiğinde ise bunun hem kendilerince hem de haklarında işe giriş bildirgesi düzenleyip Kuruma bildirmesi gereken kuruluş, vergi dairesi, şirket yetkilileri, ticaret sicil memurluğu³⁸ veya (muhtarlar açısından) il ve ilçe mülki idare amirliklerince³⁹ on gün içinde bildirilmesi gerekmektedir⁴⁰. Görüldüğü üzere, hem sigortalılık

³⁸ Ticaret sicil müdürlüklerinin bildirim yükümlülüklerine ilişkin ayrıca bkz. Özsungur, 632.

³⁹ Muhtar seçilemeyenler ile seçimlere girmemeleri nedeniyle seçim tarihi itibarıyla sigortalılıkları sona erenlerin Kuruma yapılacak bildirimine esas olan on günlük sürenin başlangıcında, il ve ilçe seçim kurullarınca muhtar seçilenlere ilişkin yazının il ve ilçe mülki amirliklerine intikal ettiği tarih esas alınmakta, yani süre il veya ilçe seçim kurullarının muhtar seçilenlere ilişkin bildirim yazısının il ve ilçe mülki amirliklerine intikal tarihinden itibaren başlatılmaktadır. Bkz. 21.5.2019 tarih ve 2019/11 sayılı Kurum Genelgesi.

⁴⁰ SSİY m. 14/2 hükmüne göre, "Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı sayılanlardan,

a) Ticari kazanç veya serbest meslek kazancı nedeniyle gerçek veya basit usulde gelir vergisi mükellefi olanların sigortalılıkları, bu mükellefiyetlerinin sona erdiği tarih itibarıyla sona erer ve vergi mükellefinin işi terke ilişkin yoklama veya 213 sayılı Vergi Usul Kanununca vergi incelemeye yetkili olanlarca düzenlenen raporların ya da vergi mükellefiyetinin sonlandırılmasıyla ilgili mahkeme kararının uygulanması da dahil tüm işlemlerinin vergi dairesince iki ayı geçmemek üzere tekemmül ettirdiği tarihten (vergi mükellefinin işi terk işlemlerinin, tamamlanması akabinde, bilgisayar sistemine girildiği tarih) itibaren vergi dairelerince ve sigortalılarca,

b) Gelir vergisinden muaf olanların sigortalılıkları esnaf ve sanatkâr sicil müdürlüklerindeki kayıtlarının silindiği tarihte sona erer ve bu tarih esnaf ve sanatkâr sicil müdürlüklerince ve sigortalılarca,

c) Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (2) numaralı alt bendine tabi olanlardan esnaf ve sanatkârlar odaları birliklerinden alacakları (Ek-2) muafiyet belgesi ile belgeleyerek on gün içinde Kuruma intikal ettirenlerin sigortalılıkları belgenin düzenlendiği tarihten, bu süreyi geçirenlerin sigortalılıkları ise belgenin Kurum kayıtlarına intikal ettiği tarihten itibaren, Kurumca ticaret sicil müdürlüklerinden alınan kayıtlardan resen tescili yapılanların Kurumca sigortalılık tescillerinin tebliğ edildiği tarihten itibaren 10 gün içerisinde esnaf ve sanatkârlar odaları birliklerinden alacakları ve resen tescil tarihinden geriye doğru en fazla 1 yıla ilişkin olmak üzere (Ek-2/A) muafiyet belgesi ile belgelemeleri ve belgenin düzenlenme tarihinden itibaren 1 ay içerisinde Kuruma ibraz etmeleri halinde muafiyetin başlangıç tarihi itibarıyla sona erer, bu tarih sigortalılarca,

ç) Şirket ortaklarından;

1) Kollektif şirket, adi komandit şirketlerin komandite ve komanditer ortakları ile donatma işbirlik ortaklarının sigortalılıkları vergi mükellefiyetlerinin bittiği tarihte sona erer ve bu tarih vergi dairelerince ve sigortalılarca,

- 2) Anonim şirketlerin yönetim kurulu üyesi olan ortaklarının sigortalılıkları bu görevlerinin bittiği tarihte sona erer ve bu tarih şirket yetkililerince ve sigortalılarca,
- 3) Limited şirket, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komandite ortaklarının sigortalılıkları hisse devrine ilişkin alınan ortaklar kurulu kararı ile hissenin devrine ilişkin tanzim edilen noter devir sözleşmesinin ve devrin pay defterine işlendiği sayfanın birer suretlerinin birlikte ibraz edilmesi veya hisse devri ticaret sicil memurluğuna tescil edilmiş ise ticaret sicil gazetesinde ilan edildiği nüshasının ibraz edilmesi kaydıyla ortaklar kurulu karar tarihi itibarıyla sona erer ve bu tarih, sigortalılar ve şirket yetkililerince,
- d) İflasın açılmasına mahkemece karar verilen şirketlerin ortaklarının sigortalılıkları sigortalının talebi hâlinde mahkemenin karar tarihinde, sigortalının talebinin olmaması hâlinde ise mahkemece iflasın kapatılmasına karar verildiği tarihte sona erer ve bu tarih sigortalılar ve şirket yetkililerince,
- e) Tasfiyenin açılmasına mahkemece karar verilen şirketlerin ortaklarının sigortalılıkları sigortalının talebi hâlinde mahkemenin karar tarihinde sona erer, bu tarih sigortalılarca, sigortalının talebinin olmaması hâlinde tasfiye kurulu kararının ticaret sicil memurluğuna tescil edildiği tarihte sona erer ve bu tarih ticaret sicil memurluğuna ve sigortalılarca,
- f) Tasfiyesine şirketin ortaklar kurulu tarafından karar verilen şirketlerin ortaklarının sigortalılıkları sigortalının talebi hâlinde tasfiyenin başlanmasına karar verildiği tarihte sona erer, bu tarih sigortalılarca, sigortalının talebinin olmaması hâlinde ise tasfiyenin sonuçlandığına ilişkin tasfiye kurulu kararının ticaret sicil memurluğuna tescil edildiği tarihte sona erer ve bu tarihler sigortalılarca ve ticaret sicil memurluklarında,
- g) Münfesih duruma düşen şirketlerin ortaklarının sigortalılıkları sigortalının talebi hâlinde şirketin münfesih duruma düştüğü tarih itibarıyla sona erer, bu tarih sigortalılarca, sigortalının talebinin olmaması hâlinde münfesih duruma düşen şirketin tasfiyesinin sonuçlandığına dair tasfiye kurulu kararının ticaret sicil memurluğuna tescil edildiği tarihte sona erer ve bu tarihler sigortalılarca ve ticaret sicil memurluklarında,
- ğ) Mahkeme kararı ile iflasın, tasfiyenin açılmasına, ortaklar kurulu kararı ile tasfiyenin başlamasına veya münfesih duruma düşmesine karar verilen şirketlerin ortaklarından hizmet akdi ile çalışmaya başlayanların sigortalılıkları, çalışmaya başladıkları tarihten bir gün öncesinden itibaren sona erer ve bu tarih sigortalılarca,
- h) Gelir vergisinden muaf olarak sigortalılıkları devam ederken hizmet akdi ile çalışmaya başlayanların sigortalılıkları, çalışmaya başladıkları tarihten bir gün öncesinden itibaren sona erer ve bu tarih sigortalılarca,
- ı) Köy ve mahalle muhtarlarının sigortalılıkları muhtarlık görevinin bittiği tarihte sona erer ve bu tarih il ve ilçe mülki amirliklerince ve sigortalılarca,
- i) Köy ve mahalle muhtarlarından Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrası (b) bendi kapsamında gelir vergisi mükellefi olanlar hariç, aynı zamanda hizmet akdi ile çalışmaya başlayanların sigortalılıkları, çalışmaya başladıkları tarihten bir gün öncesinden itibaren sona erer ve bu tarih sigortalılarca,
- j) Tarımda kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanların sigortalılıkları tarımsal faaliyetin bittiği tarihte sona erer ve bu tarih ziraat odalarının, ziraat odası bulunmayan yerlerde ise tarım il/ilçe müdürlüklerince ve sigortalılarca,
- k) Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendine tabi olanlardan ziraat odalarından, ziraat odalarının bulunmadığı yerlerde ise tarım il/ilçe müdürlüklerinden alacakları (Ek-2) muafiyet belgesi ile belgeleyerek on gün içinde Kuruma intikal ettirilenlerin sigortalılıkları belgenin düzenlendiği tarihten, bu süreyi geçirenlerin sigortalılıkları ise belgenin Kurum kayıtlarına intikal ettiği tarihten itibaren, Kurumca ziraat odalarından veya ziraat odalarının bulunmadığı yerlerde tarım il/ilçe müdürlüklerinden alınan kayıtlardan resen tescili yapılanların Kurumca sigortalılık tescillerinin tebliğ edildiği tarihten itibaren 10 gün içerisinde ziraat odalarından veya ziraat odalarının bulunmadığı yerlerde tarım

larının tescilinde bildirim yükümlüsü kılınmamış bu kişiler sigortalılıklarının terkininde ilgili makamla birlikte bildirimle yükümlü kılınmışlar hem de tescillerinin aksine terkin için Kuruma yapılacak bildirim süresi her ihtimal açısından aynı belirlenmiştir⁴¹.

Belirtilen mercilerin bildirim yükümlerinin başlaması için sigortalının faaliyetinin sona erdiğinin kendilerine bildirilmiş olması da gerekmektedir. Zira on günlük sürenin başlangıcı sigortalının faaliyetinin sona erdiğinin bildirildiği tarihtir. Bununla birlikte, sigortalıların ilgili meslek kuruluşlarına ya da vergi dairelerine olan yükümlülüklerini yerine getirmemiş olmaları sigortalılığın yitirilmesine ilişkin belge ya da bilginin verilmesine engel değildir. Bir diğer ifadeyle, ilgili kurum ve kuruluşlar, sigortalının kendilerine karşı yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedenine dayanarak bildirim yükümlünden kaçınmaz⁴². Kural olarak m. 4/I-b'li sigortalının vergi dairesi veya ilgili kurum, kuruluş ve birliklerdeki kaydının silindiği tarih, faaliyetine son verdiği tarih ise de aksi aynı güç ve nitelikteki delille kanıtlanabilecektir⁴³. Vergi dairelerince vergi mükellefiyetinin sona erdiğine dair yapılacak bildirimlerde bu süre vergi mükellefiyeti terk işleminin tesis tarihinden itibaren iki ayı geçmemek üzere vergi mükellefinin işi bırakma işleminin vergi dairelerince ikmal edildiği tarihte başlamaktadır.

Öte yandan kamu idarelerinin dış temsilciliklerinde çalışanların sigortalılıklarının sona ermesi halinde Kuruma bildirim üç ay içinde yapılmalıdır. Ek m. 15 kapsamında güvenlik korucu olanlar açısından ise görevlerinin sona erdiği tarihten itibaren bir ay içinde valiliklerce e-sigorta yoluyla Kuruma bildirim yapılmalıdır⁴⁴.

Gerekli belge ve bilginin Kurumun bilgi işlem sistemlerinin hizmet dışı kalması⁴⁵ nedeniyle süresinde iletilmemesi halinde, yükümlülüğün işletim sis-

il/ilçe müdürlüklerinden alacakları ve resen tescil tarihinden geriye doğru en fazla 1 yıla ilişkin olmak üzere (Ek-2/A) muafiyet belgesi ile belgelemeleri ve belgenin düzenlenme tarihinden itibaren 1 ay içerisinde Kuruma ibraz etmeleri halinde muafiyetin başlangıç tarihi itibarıyla yahut 65 yaşını doldurması nedeniyle talepte bulunduğu tarihten itibaren sona erer, bu tarih sigortalılarca,

l) Herhangi bir yabancı ülkede ikamet eden ve o ülke mevzuatı kapsamında çalışmaya başlayan veya ikamet esasına bağlı olarak o ülke sosyal güvenlik sistemine dâhil olanların sigortalılıkları, çalışmaya veya ilgili ülke sosyal güvenlik sistemine dâhil oldukları tarihten bir gün öncesinden itibaren sona erer ve bu tarih sigortalılarca,

m) 6132 sayılı Kanuna tabi jokey ve antrenörlerin sigortalılıkları, lisansları yenilenmeyenler için lisanslı oldukları yılın sonunda sona erer ve bu tarih Türkiye Jokey Kulübü ve sigortalılarca” 10 gün içinde Kuruma e-sigorta yoluyla bildirilir.

⁴¹ Sözer, 195-196.

⁴² Aslanköylü, 546; Tuncay/Ekmekçi/Gülver, 252; Alper, 152.

⁴³ Aslanköylü, 546.

⁴⁴ Alper, 152.

⁴⁵ Hangi hallerde bu durumun mevcut olduğunun kabul edileceği maddenin bir sonraki fıkra hükmünde belirtilmiş bulunmaktadır. Ayrıca Kurumun bilgi işlem sistemlerinde

temindeki sorunun ortadan kalktığı tarihi takip eden en geç beşinci işgününün sonuna kadar yerine getirilmesi gerekmektedir (SSİY m. 5/2). Bunun gibi sigortalı işten çıkış bildirgelerinin verilmesi gereken son günün resmî tatil gününe rastlaması halinde işten çıkış bildirgesi, resmî tatili takip eden ilk işgünü olan pazartesi günü verilebilmekte ve verilen sigortalı işten çıkış bildirgesi yasal süresi içinde verilmiş sayılmaktadır. İşten çıkış bildirgesinin verilmesi gereken son günün mali tatil dönemlerine denk gelmesi halinde de sigortalılara ait işten çıkış bildirgeleri 5604 sayılı Kanunda belirtilen süreler içerisinde Kuruma e-sigorta yoluyla verilebilmekte ve bildirgeler yasal süresi içinde verilmiş sayılmaktadır⁴⁶.

5538 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle, Bakanlık ile ilgili dört ayrı birime yapılan bildirimlerde işverenler lehine önemli bir düzenleme yapılmış ve 1.8.2009 tarihinden itibaren işten çıkarmalar halinde Kuruma yapılan bildirimlerin Basın İş Kanunu, Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu ve İşsizlik Sigortası Kanunu gereğince İş-Kur ve Bakanlığa yapılması gereken bildirimler yerine sayılması esası getirilmiştir. Böylelikle belirtilen kurumlara ayrı ayrı bildirim yapılması gerekliliği sona ermiştir⁴⁷.

---

arıza olmamasına rağmen işverenin işyeri dosyasının veya sigortalının ikametgâhının bulunduğu il, ilçe, mahalle veya sokakta meydana gelen birtakım olaylar ile arzular nedeniyle belgelerin süresinde iletilmemesi halinde de yükümlülüğün sorunun ortadan kalktığı tarihi takip eden beşinci işgününün sonuna kadar erteleneceği kabul edilmiştir (m. 5/4).

⁴⁶ Özdamar/Çakar, 908.

⁴⁷ Alper, 153; Sözer, 141.